

NÁVŠTĚVA NOVÝCH DRÁŽDANSKÝCH KNIHOVEN *Spolupráce SKIP a Goethe Institutu Praha*

Ve dnech 23. – 25. dubna 2004 se uskutečnil zájezd skupiny knihovnic a knihovníků z České republiky do Drážďan. Jeho hlavní náplní byla návštěva dvou knihoven, jež v hlavním městě sousední spolkové země Sasko vznikly v minulých letech a které kromě nedávné doby vzniku spojuje i jistá pozoruhodnost jejich názvů – Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden a medien@age. K tomu však ještě později.

Myšlenka této cesty vznikla na konci minulého roku. Na [šesté v řadě mezinárodních konferencí](#) o problémech veřejných knihoven v nové Evropě pořádané institucemi, jež si kladou za cíl šíření kultury svých zemí, Goethe Institut – Inter Nationes a Institut français, se totiž hovořilo právě o zkušenostech práce Městských knihoven v Drážďanech.

Po jejím skončení navrhla paní Elisabeth Macan, pracovnice pražské pobočky Goethova institutu pro knihovnickou a informační práci v regionu Střední Evropa, aby se v rámci již „letité“ spolupráce SKIP a GI uspořádala exkurze, během níž by bylo možné vyličené vidět na místě. Přidat k nové pobočce Městských knihoven novou univerzitní knihovnu pak již bylo nasnadě.

V pátek 23. dubna po obědě pak autobus s knihovnicemi a knihovníky, z velké části členkami a členy výkonného výboru SKIP, ale i s kolegyněmi z knihovny pražského Goethova institutu, vyjel směrem na severozápad od Prahy.

První zastávkou byla konkrétně [Městská knihovna v Děčíně](#), kde cestovatele vlídně přijal ředitel Ladislav Zoubek a všechny přítomné kolegyně, jak jsme se s nimi při prohlídce jednotlivých oddělení setkávali. K prohlídce, výkladu i dotazům musela stačit půldruhá hodina – tlačil imperativ blížícího se programu Večeru poezie.

Jakkoli jsme se snažili v sobotní ráno vyjet brzy, na první zastavení v Drážďanech, medien@age, jsme dorazili se zpožděním nikoli slušným. Podepsal se na tom i jeden z parametrů, jenž byl pro tuto pobočku Městských knihoven v Drážďanech cílevědomě zvolen: nachází se na místě v samotném centru města, s dobrou obsluhností veřejné dopravy, ale velmi nevhodném pro parkování zájezdového autobusu. Umístění v rušném centru velkoměsta odevzdává toto oddělení pro starší děti a mládež ve věkovém rozmezí 13-25 let s důrazem na nabídku nových médií (ale i věkově specifických sociálních informačních služeb) jistou daň – z finančních důvodů nenalezlo umístění níže než v šestém patře nové kancelářské budovy. S těmito momenty, ale i s módním trendem vytváření názvů v knihovnicko-informační sféře v kombinaci se znakem „@“, souvisí zvláštní název, jenž nejprve zaráží, nicméně, koneckonců nejde o nic složitého: „medien@age“ se v němčině rozepisuje také jako „Medienetage“ – což lze volně převést jako „Média v patře“ (tedy v tom nejvyšším, kam někteří z nás vyběhli pěšky). Za daných okolností bylo zastavení přece jen kratší, než jsme zamýšleli. Po výkladu vedoucí pobočky, kol. Katrin Doll, jsme si prohlédli celou škálu elektronických dokumentů, které představují poloviční podíl na celkovém počtu jednotek fondu a jejichž půjčování, nakolik jsou koupeny v běžné distribuční síti, nedělá německým kolegům žádné starosti. I jejich, tematickou prezentaci (= stavění) drážďanští kolegové upřednostňují: jsou umístěny v „nižší“ úrovni, knihy jsou postaveny na vestavěném podlaží. Na centrálním místě v „přízemí“ se nachází i poradenské pracoviště sociálního odboru drážďanského magistrátu pro mládež.

V mílových botách by to byl od medien@age k [Hlavní a hudební knihovně Městských knihoven](#) jen jediný krok, a to ještě slepičí, nám však ta tisícovka kroků v botách obyčejných trvala dobrou čtvrt hodinu. Knihovna je umístěna v komplexu World Trade Center postaveném v 90. letech. Kromě vstupního vestibulu na přízemí zaujímá rovněž dvě podlaží u jeho vchodu.

Jednotlivé úseky knihovny jsou umístěny převážně ve volně členěném prostoru a jejich vzájemné přechody nejsou formálně zdůrazňovány. Jedním z takových úseků je i nedávno vytvořená „[Reisebibliothek](#)“ – „Knihovna o cestování“, vzniklá – stejně jako medien@age – v rámci [projektu budování tematických filiálek veřejných knihoven](#) financovaného [Bertelsmannovou nadací](#). Knihy a další média jsou stavěna rovněž tematicky, a to diferencovaně pro různé okruhy potřeb čtenářů. (Jinak se v knihovně uplatňuje tradiční, v této části Německa již desetiletí užívané třídění.) V jejím architektonickém ztvárnění a vybavení se uplatnil jeden z prvků, jenž se v rostoucí míře uplatňuje v úsilí veřejných knihoven zaujmout potenciální uživatele-zákazníky: inscenace zážitků (zde konkrétně použití přídě skutečné lodi, sedadla ze zájezdového autobusu a letadla). V souvislosti se snahou o získání uživatele ovšem vzniká známá otázka, kam až je možné jít, aby se v tomto snažení

nevyprázdnil smysl a poslání veřejné knihovny jako šířitelky kulturních a sociálních hodnot, vzdělání a kvalitních informací?

Po ubytování v sousedícím Jugendgästehaus s cenovými parametry dostupnými i pro osobní kapsu českého knihovníka, jakož i po přiměřeném posílení vyrazil autobus s českými knihovníky směrem ku Praze. Nikoli ovšem na cestu k domovu...

Poblíž výpadovky k ní se totiž nachází jeden z hlavních cílů saské spanilé jízdy – SLUB. Tímto zkratkovým slovem naši drážďanští kolegové běžně označují novou knihovnu vybudovanou na přelomu tisíciletí. Protože celého půlstoletí od druhé světové války živořily největší drážďanské knihovny v nevyhovujících prostorách, bylo po znovusjednocení Německa, v první polovině let devadesátých moudře rozhodnuto spojit prostředky a jako pokračování tradic bývalé zemské knihovny a univerzitní knihovny Technické univerzity v Drážďanech vytvořit knihovnu společnou - [Sächsische Landesbibliothek - Staats- und Universitätsbibliothek Dresden](#) (*Saská zemská knihovna – státní a univerzitní knihovna Drážďany*) a pro její ústřední knihovnu vybudovat jediný komplex. Jeho stavba byla zahájena v roce 1998, do provozu byl uveden v létě 2002 a oficiálně otevřen v lednu 2003. Při příjezdu (nebo mjíjíte-li knihovnu po rušné třídě) se setkáváte s celkem dvou kvádrových staveb, jež se svými rozměry nevyvíkají z okolní zástavby bloků jednotlivých útvarů univerzity umístěné v zeleni – odlišují se jen pohledově, svým obložením ze světlého kamene. Zevnitř ovšem knihovna vskutku budí dojem většího objemu než při pohledu zvnějšku.

V knihovně nás uvítal generální ředitel SLUB dr. Thomas Bürger a další vedoucí pracovníci. Po krátkém pozdravení a úvodu pana ředitele nás kolegové Christine Kluge a dr. Karl Wilhelm Geck po jednotlivých skupinách provedli jednak po knihovně, jednak expozicí Muzea knihy. Na knihovně samotné samozřejmě upoutá bohaté dimenzování prostor i technické vybavení – ať již jde o kontrolní a bezpečnostní zařízení, výpočetní techniku pro personál i čtenáře či třeba „přiznaný“ dopravník dokumentů, procházející mnoha prostorami. Jestliže obslužné prostory jsou uspořádány technicky stroze, hlavní čtenářský prostor – hlavní studovna – je pojata jako opravdový Dům Moudrosti: kamenem – nikoli chladným – obložená rozsáhlá hala se 716 studijními místy, na výšku zabírající tři podlaží (sama o sobě vysoká). Osvětlení v první řadě umělé, po obvodu však může světlíky ve výšce pronikat i rozptýlené denní světlo. Po obvodu studovny jsou ve dvou podlažích umístěny regály a dále skladiště s volně přístupnými fondy knih a časopisů, ale i 46 uzamykatelných kabin. Pokud by nám chtěl někdo možnost návštěvy knihovny závidět, může nás následovat a rovněž [vstoupit](#) (virtuálně).

Prohlídka [Muzea knihy](#) byla pro jednu polovinu výpravy zajímavým začátkem, pro druhou pozoruhodným ukončením návštěvy SLUB. Opouštěli jsme knihovnu naplněni nejen dojmy z bezprostředně viděného, ale i s přáním se do ní ještě vrátit a prohlédnout si speciální studovny a pracoviště specializovaných oddělení.

Zbytek pobytu v hlavním městě Saska naplnili účastníci individuálním programem: vycházkami (občas mezi kapkami deště), návštěvou koncertů, Drážďanské galerie– jak kdo zvolil.

Když v nedělní poledne autobus z parkoviště u Zwingeru nejen vyrazil, ale také opravdu směřoval ku Praze, naskytl se příležitost stručně bilancovat zdařilou návštěvu. A v první řadě ocenit aktivní podíl kolegyně z Goethova institutu – nejen vlastní ideu, ale i konkrétní příspěvky: poskytnutí prostředků na autobus i tlumočení při setkáních v knihovnách. Paní Elisabeth Macan i Evě Vondálové se za to dostalo potlesku snad ještě ve chvílích, kdy autobus opouštěl předměstí Drážďan.

Určitě se rádi sejdeme při dalším společném podniku.

A kdo by se chtěl s koncepcí uvedených drážďanských knihoven seznámit podrobněji, může v Národní knihovně ČR nahlédnout do literatury.

* K „medien@age“ a „Reisebibliothek jsou zařazeny příspěvky ve sborníku: Bibliotheksfilialen im Blick : ein Leitfaden für Angebot und Organisation / Bertelsmann Stiftung (Hrsg.). -- Gütersloh : Bertelsmann Stiftung, 2004. -- 245 s. + 1 elektronický optický disk (CD-ROM). - ISBN 3-89204-702-2 (brož.)

Je k dispozici v [Knihovně knihovnické literatury](#); publikaci si rovněž můžete [stáhnout](#).

K SLUB najdete širší výklad v prvním příspěvku ve sborníku, který si lze [vypůjčit v Národní knihovně ČR](#):

Landesbibliotheksbau in Deutschland, Österreich und der Schweiz : Neubauten, Erweiterungen und Umnutzungen zwischen 1975 und 2002 / herausgegeben von Detlev Hellfaier. -- Frankfurt am Main : Klostermann, c2003. -- 229 s. ; 25 cm + 1 CD. -- (Zeitschrift für Bibliothekswesen und Bibliographie. Sonderhefte ; Sonderheft 85). - ISBN 3-465-03291-8 (váz.)
